

กลวิธีการใช้ภาษาและความเชื่อในเรื่องความรัก ที่ปรากฏในบทเพลงไทยสากลปัจจุบัน

Language Strategies and Beliefs about Love in the Present Thai Pop Songs

ณฐ อังศุวิริยะ (Natha Angsuwiriya)¹

บุษกร โกมลตรี (Busakorn Komoltree)²

จตุพร เพชรบูรณ์ (Chatuporn Petchaboon)³

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิธีการใช้ภาษาและความเชื่อในเรื่องความรักในบทเพลงไทยสากลปัจจุบัน ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นเพลงยอดนิยมในปี พ.ศ. 2562 จากเว็บกูเกิล (google) และเจ้าของช่องที่เกี่ยวกับเพลงในยูทูป รวมทั้งหมด 80 เพลง ผลการศึกษาพบกลวิธีการใช้ภาษาที่เกี่ยวกับความรักในบทเพลงไทยสากลปัจจุบัน ดังนี้ การใช้อุปลักษณ์เพื่อเปรียบเทียบความรัก ได้แก่ ความรักคือร่างกายมนุษย์ ความรักคือภาษาหรือสิ่งของ ความรักคือเส้นทาง และความรักคือธรรมชาติ การใช้คำถามวาทศิลป์เป็นการใช้ภาษาตั้งคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพื่อประชดหรือตัดพ้อความรัก การใช้ทัศนภาวะ ได้แก่ การใช้ทัศนภาวะบอกความมั่นใจในความรัก และการใช้ทัศนภาวะบอกความเป็นไปได้ในเรื่องความรัก การใช้ถ้อยคำนัยผกผันเป็นการกล่าวถึงสิ่งหนึ่งเพื่อให้ความหมายความในทางตรงกันข้ามเพื่อประชดประชัน และเหน็บแนมความรัก และการใช้ความหมายขี้บ่งเป็นนัยในเรื่องความรักที่เป็นเรื่องไม่น่าพูด ไม่น่ายอมรับ หรือไม่สมหวัง ส่วนความเชื่อที่ปรากฏในเพลงไทยสากล ได้แก่ ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการอธิษฐานขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องเนื้อคู่ ความเชื่อเรื่องสวรรค์ ความเชื่อเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรม และความเชื่อเรื่องโชคชะตา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า กลวิธีการใช้ภาษาและ

1 อาจารย์ประจำภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

2 อาจารย์ประจำภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

3 อาจารย์ประจำภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ความเชื่อเรื่องความรักในบทเพลงไทยสากลปัจจุบันสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยจะใช้วิธีการเปรียบเทียบมากกว่ากลวิธีอื่น อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่าแม้ยุคปัจจุบันวิทยาศาสตร์จะเจริญก้าวหน้า แต่สังคมไทยยังคงมีความเชื่อเพื่อร้องขอความรักให้สมหวังและแสวงหาคำตอบกับความรักที่ไม่สมหวัง

คำสำคัญ: กลวิธีการใช้ภาษา, ความเชื่อ, ความรัก, เพลงไทยสากล

Abstract

This article aims to explore language strategies and beliefs about love in 80 present Thai pop songs that were popular in 2019 on Google and YouTube. The results revealed the following language strategies related to love. *Metaphor* is used to describe love and the metaphorical expressions found are love is the human body; love is a container or an object; love is a route; and love is nature. *Hypophora* is another strategy used; it is asking rhetoric questions as sarcasm or grousing about love. *Irony* is also found in saying one thing to mean another in order to satirize love. *Modality* is used to show confidence in love and to show possibility of love. *Implication* is another strategy to describe aspects of love that are not pleasant to talk about, unacceptable or disappointing. Regarding beliefs about love in Thai pop songs, they were found to be beliefs in sacred objects and praying or asking for blessings, beliefs about soulmates, heaven, Karma and the laws of Karma, and beliefs about fate and destiny. In conclusion, the most often found language strategy in the present Thai pop songs (Phleng Thai Sakon) is metaphor. The results of the study also reflect that despite advances in science and technology, in Thai society, there are still beliefs about asking for requited love and seeking for answers to unrequited love.

Keywords: Language strategy, belief, love, Thai pop song

1. บทนำ

บทเพลงเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีงหมายให้เกิดความเพลิดเพลินใจหรือความผ่อนคลายโดยเรียงร้อยถ้อยคำภาษาเป็นท่วงทำนองร่วมกับจังหวะดนตรี ถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิต อารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในสังคมอย่างแยบยล ดังที่ พรทิพย์ ฉายกี และ จันทนา แก้ววิเชียร (2561: 88) กล่าวถึงบทเพลงว่าการที่บทเพลงเป็นวรรณกรรมที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นมา จึงมักกล่าวถึงเรื่องราวในชีวิตผสมผสานกับจินตนาการของผู้ประพันธ์ โดยถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอารมณ์ ตลอดจนสภาพสังคมในยุคหนึ่ง ๆ สามารถสร้างอารมณ์สะเทือนใจ อารมณ์เศร้า รัก ผิดหวัง สนุกสนาน ตลกขบขัน หรือปลุกสำนึก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชั้นเชิงการประพันธ์ ตลอดจนอารมณ์ร่วมรับรู้ของผู้ฟัง

บทเพลงจัดเป็นวรรณกรรมที่เข้าถึงประชาชนอย่างกว้างขวาง อีกทั้งยังมีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ทุกยุคทุกสมัยทั้งที่ที่มีความรู้หรือไม่มีความรู้ อ่านหนังสือคล่องหรืออ่านหนังสือไม่ออก เป็นเพราะเพลงใช้การสื่อสารได้หลายรูปแบบทั้งวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร ตลอดจนการแสดงสดตามสถานที่ต่าง ๆ เพลงจึงเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้บันทึกและถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิตของมนุษย์เรื่อยมา (วรรณษา คูตระกูล, 2558: 51)

ความเชื่อ เป็นการยอมรับนับถือ หรือเชื่อมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อาจอาศัยเหตุผลที่พิสูจน์ได้ หรืออาจเกิดจากการยอมรับศรัทธาโดยปราศจากเหตุผลหรือต้องพิสูจน์ใด ๆ เป็นทั้งแนวทางในทางตัดสินใจปฏิบัติ และละเว้นการปฏิบัติสิ่งใด ๆ โดยมีอิทธิพลเหนือจิตใจของบุคคลและมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ (สมสวัสดิ์ เตชพทธรินันท์, 2553: 12)

อารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน โดยเฉพาะเรื่องของความรัก เมื่อไม่สามารถหาเหตุผลพิสูจน์ได้มนุษย์จึงได้ใช้ความเชื่อมาอธิบายอารมณ์ความรู้สึกหรือปรากฏการณ์ความรักที่เกิดขึ้นของมนุษย์โดยสะท้อนผ่านกลวิธีการใช้ภาษาในบทเพลง เพราะบทเพลงคือตัวบทสำคัญที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี

ความเชื่อดังกล่าวสะท้อนผ่านภาษาที่ปรากฏในบทเพลงแต่ละยุคแต่ละสมัย ดังตัวอย่าง ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมที่เชื่อในเรื่องการกระทำกรรมอย่างไร่อมได้รับผลนั้นกลับคืน ความเชื่อดังกล่าวสะท้อนในเพลงไทยยุคสุนทราภรณ์ กล่าวคือ พงษ์ศักดิ์

สังขนิญญา (2543) ได้ศึกษาความเชื่อในบทเพลงสุนทราภรณ์ พบว่า “มีความเชื่อเรื่องกรรม และผลกรรมมากที่สุด” จนถึงยุคปัจจุบัน เพลง “กรรม” ซึ่งเป็นเพลงยอดนิยมในยูทูบ ปีพ.ศ. 2562 ที่บ้าง นครินทร์ กิ่งศักดิ์ เป็นผู้ขับร้อง มีเนื้อเพลงกล่าวถึง กรรมของการนอกใจ และทอดทิ้งคนรัก ทำให้คนรักต้องเจ็บปวด ในที่สุดก็ต้องเผชิญภาวะการถูกนอกใจและ ถูกทอดทิ้งให้เจ็บปวดแบบเดียวกันโดยถ่ายทอดกลวิธีการใช้ภาษาด้วยการใช้คำถามวาทีลป (Rhetorical Question) ว่า

“ทำไมเวรกรรมจึงมาเร็วอย่างนี้” และ “เวรกรรมมันมีจริงใช่ไหม” (กรรม)

ยุคปัจจุบันเป็นยุคที่วิทยาศาสตร์และสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเจริญก้าวหน้า โลกออนไลน์ทำให้การรับกระแสวัฒนธรรมภายนอกทั้งทางภาษา และความคิดความเชื่อ อย่างไม่มีขีดจำกัด เพลงไทยร่วมสมัยซึ่งในท่อนนี้หมายถึงเพลงไทยสากลปรับเปลี่ยนมากขึ้น ทั้งภาษา ท่วงทำนอง จังหวะดนตรี และการใช้สื่อออนไลน์ในการเข้าถึงผู้รับสาร ทว่ายังคง มีการสืบต่อความเชื่อในสังคมไทย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อน ความเชื่อในเพลงไทยยอดนิยมที่นำเสนอผ่านยูทูบในปีพ.ศ. 2562 ผลจากการศึกษาดังกล่าว จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาเรื่องบทเพลง และการประพันธ์ บทเพลงต่อไป อีกทั้งเป็นข้อตระหนักสำหรับคนในสังคมไทยถึงอิทธิพลความเชื่อที่ยังคงอยู่ ในยุคปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนความเชื่อเรื่องความรักที่ปรากฏ ในบทเพลงไทยสากลยอดนิยมผ่านสื่อยูทูบในปี พ.ศ. 2562

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการศึกษาจะทำให้เข้าใจกลวิธีการใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลที่ได้รับ ความชื่นชอบจนได้จัดอันดับว่าเป็นเพลงยอดนิยม อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษา กลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงหรือประเภทร้อยกรอง อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับ ผู้ประพันธ์เพลงต่อไป นอกจากนี้ผลการศึกษาภาพสะท้อนความเชื่อในบทเพลง ยังสร้าง

ความตระหนักถึงอิทธิพลความเชื่อซึ่งมีผลต่อวิถีชีวิตผู้คนในสังคมไทยอันจะสร้างความเข้าใจระบบความคิด และพฤติกรรมคนในสังคมไทย ตลอดจนนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อต่อไป

4. วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเรื่อง กลวิธีการใช้ภาษากับความเชื่อเรื่องความรักที่ปรากฏในบทเพลงไทยสากล (พ.ศ. 2562) ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าดังนี้

ผู้วิจัยรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านกลวิธีการใช้ภาษา แนวคิดทฤษฎีด้านความเชื่อในสังคมไทย และบทเพลงไทยเพื่อเป็นแนวทางการวิเคราะห์ จากนั้นผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเพลงไทยสากลโดยกำหนดขอบเขตว่าเป็นเพลงไทยสากลที่มีจำนวนยอดผู้ชมเป็นจำนวนมากไม่ต่ำกว่าหลักหมื่นคนจากสื่อออนไลน์ กูเกิล และยูทูบว่าเป็นเพลงยอดนิยมในปี พ.ศ. 2562 โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 80 บทเพลง ดังนี้

1. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลรายการเพลงปี พ.ศ. 2562 จากหน้า google ซึ่งพบเพลงยอดนิยมทั้งสิ้นจำนวน 19 บทเพลง
2. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเจ้าของช่องยูทูบเพลงที่ได้รับความนิยมในปี พ.ศ. 2562 ได้แก่ BOXX MUSIC รวม 13 บทเพลง Spicydisc รวม 12 บทเพลง Genierock รวม 11 บทเพลง Musiccreamgmm รวม 3 บทเพลง Official White Music รวม 2 บทเพลง Whattheduck รวม 11 บทเพลง Lo=OVEIS+ รวม 9 บทเพลง

ผู้วิจัยใช้วิธีอ่านตัวบทเพลงที่คัดเลือกมาทั้งหมดอย่างละเอียด (closed reading) เพื่อทำความเข้าใจบทเพลง แล้วมาวิเคราะห์หากกลวิธีการใช้ภาษาในบทเพลง โดยใช้แนวคิดเรื่องอุปมาอุปไมย (Metaphor) การใช้คำถามวาทศิลป์ (Rhetorical Question) ถ้อยคำนัยผกผัน (Irony) และความหมายซบงเป็นนัย (Implicature) มาเป็นกรอบแนวทางในการศึกษา ในส่วนการวิเคราะห์หาความเชื่อที่เกี่ยวกับความรักในบทเพลงไทยสากล ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องความเชื่อ และความเชื่อที่ปรากฏในสังคมไทยของกิ่งแก้ว อัดถาวร (อ้างถึงในชนนิษฐา จิตชินะกุล, 2545) ที่จำแนกความเชื่อที่ปรากฏในสังคมไทยออกเป็น 11 หมวดหมู่ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องบุคคล ความเชื่อเรื่องสิ่งแวดล้อม ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องเพศ ความเชื่อเรื่องสุขภาพ ความเชื่อเรื่องโชคลาง ความเชื่อเรื่องความฝัน

ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง ความเชื่อเรื่องภูตผีวิญญูญาณ ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ และความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ เป็นกรอบแนวทางในการศึกษา ต่อจากนั้นจึงเรียบเรียงและนำเสนอผลการศึกษาด້วยการเขียนพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

บทเพลงไทยสากลดังกล่าวมีประเด็นวิเคราะห์ 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ กลวิธีการใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากล และความเชื่อเรื่องความรักที่สะท้อนในบทเพลงไทยสากล ปรากฏผลการวิจัยดังต่อไปนี้

5.1 กลวิธีการใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากล

ผลจากการวิเคราะห์พบวิธีการใช้ภาษาที่น่าสนใจสำคัญ ๆ 5 ประเภท ดังนี้

5.1.1 การใช้อุปลักษณ์ (Metaphor)

อุปลักษณ์ในที่นี้ หมายถึงสิ่งที่เปรียบเทียบที่ปรากฏในบทเพลงไทยสากลยอดนิยมชีวิตประจำวัน ซึ่งสะท้อนระบบคิด และยังสะท้อนความจริงที่มีมาจากชีวิตจริงให้ปรากฏได้ (Lakoff and Johnson, 1980: 3; Goatly, 1997: 5, cited in Wagner and Wodak, 2006: 403) อุปลักษณ์สำคัญที่พบในบทเพลง คืออุปลักษณ์ที่เกี่ยวกับความรัก ซึ่งก็มีทั้งความรักที่สมหวัง ปราศรณาในรัก ความรักที่ผิดหวัง ไม่สมปราศรณา สิ่งที่น่าสนใจเปรียบเทียบที่น่าสนใจมาก คือโลก มีเพลงที่นำโลกมาเปรียบเทียบทั้งหมด 12 เพลง ซึ่งน่าสนใจที่มุมมองคนเขียนเพลงเปรียบเรื่องราวความรักกับโลก ทั้งที่โลกกว้างใหญ่มีผู้คนมากมาย แต่ความรักกลับกลายเป็นมองไม่เห็นใครเลยในโลกใบนี้ นอกจากคนสองคน ประการสำคัญสำหรับการเปรียบเทียบ คือมีความเปรียบกับเพลงรักที่ไม่สมหวังมากถึง 47 ความเปรียบ ขณะที่ความเปรียบเกี่ยวกับความรักหรือรักที่สมหวังรวมแล้วได้ 19 ความเปรียบ ซึ่งความเปรียบทั้งหมดนี้สามารถจัดเป็นมโนอุปลักษณ์⁴ได้ ดังนี้

⁴มโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphor) เป็นรูปภาษาที่ผู้ใช้ภาษาใช้กันในชีวิตประจำวันสะท้อนกระบวนการคิด การเข้าใจ และการเรียนรู้ ประสบการณ์ของนามธรรมในรูปแบบของอุปลักษณ์ กระบวนการคิดเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในระดับปริชาน (Lakoff and Johnson, 1980 อ้างถึงใน วรวรรณา เพ็ชรกิจ, 2551: 13)

1) ความรักคือร่างกายมนุษย์

การเปรียบเทียบที่แสดงให้เห็นว่ามโนอุปลักษณ์ความรักเปรียบเหมือนร่างกายของมนุษย์ เนื่องจากมีการใช้ถ้อยคำที่เปรียบเทียบกับอวัยวะ หรือคำที่แสดงถึงการได้รับอันตรายต่ออวัยวะ เช่น

“ไม่ว่าเธอมีบาดแผลสักเท่าไรมาเถอะไม่เป็นไร” (กลับมานะคนดี)

“ฟังก์กำแพงบาดแผลในใจในวันที่ยังไม่สาย วันที่ฉันยังพอเยียวยา”

(เช้าที่ดวงอาทิตย์ไม่เคยส่องแสง)

“เธอเปรียบดังเสมือนดวงใจ” (ดวงใจ)

ตัวอย่างข้างต้น สิ่งที่น่ามาเปรียบเทียบในที่นี้ คือ “บาดแผล” ซึ่งร่างกายหรือหัวใจมีบาดแผลได้ หรือการเปรียบด้วยคำว่า “เยียวยา” ก็แสดงให้เห็นว่าร่างกายป่วยไข้ไม่สบายจึงต้องรักษา รวมถึงการใช้คำที่นิยมเปรียบกับคนรักว่า “ดวงใจ” คำเปรียบดังกล่าวค่อนข้างเป็นมโนทัศน์ที่ฝังรากลึกกว่ามโนทัศน์อื่นตรงที่เมื่อเปรียบถึง “ดวงใจ” คนส่วนใหญ่จะเข้าใจแล้วว่าหมายถึงคนที่รัก โดยคำดังกล่าวก็สามารถเปรียบเทียบให้เห็นได้กับหัวใจซึ่งเป็นอวัยวะหนึ่งของร่างกายได้ เช่น ดวงตา จากการศึกษามโนทัศน์อุปลักษณ์ที่เปรียบเทียบให้เห็นได้ว่า มุมมองที่ผู้แต่งเพลงมีต่อความรักนั้นได้มีความคิดนำมาเปรียบเทียบกับร่างกาย เพราะจะเข้าใจได้ง่าย มีประสบการณ์ร่วมได้ไม่ยาก ซึ่งหากเป็นรักที่ไม่สมหวังการเปรียบกับบาดแผลหรือการป่วยไข้ก็เข้าใจได้ หรือเปรียบคนรักเป็นเหมือนสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะสื่ออารมณ์ความรู้สึกได้ เพราะต้องใช้หัวใจในการรักก็เป็นอวัยวะสำคัญที่นำมาเปรียบเทียบกับความรักได้เข้าใจง่ายขึ้น

2) ความรักคือภาชนะหรือสิ่งของ

การเปรียบเทียบที่แสดงให้เห็นว่ามโนอุปลักษณ์ความรักเปรียบเหมือนภาชนะหรือสิ่งของ โดยเฉพาะสิ่งของใกล้ตัวเพื่อให้เห็นภาพหรือเข้าถึงความเปรียบได้ง่ายขึ้น เช่น

“หัวใจฉันไม่เคยแตก...หัวใจเหลวแหลกปวดใจเหมือนจะแตกออกเป็นสอง” (เหมือนรักครั้งแรก)

“แค่อยากรู้ว่ามันคือโชคชะตาหรือฟ้าตั้งใจให้รักทุกครั้งต้องพังทลาย”

(“คาถากันน้ำตา”)

“สุดท้ายเธอก็ต้องไปเมื่อถึงเวลา เอาแต่เฝ้าดูเข็มของนาฬิกา มันยังคงเดิน
ไม่ย้อนคืนมา รู้ว่าไม่มีทาง จะยื้อยังไงเมื่อเธอก็เหมือนเวลา ที่จากไป
กับเข็มของนาฬิกา” (เข็มนาฬิกา)

“เธอคือความสุขงาม ที่โลกนี้ต้องมีอยู่...จะห่มเธอด้วยรัก”

(LOVE IS YUUU)

ตัวอย่างข้างต้น สิ่งที่นำมาเปรียบ ได้แก่ วัตถุที่สามารถแตกแตกได้ หรือหัวใจ
เหมือนวัตถุบางอย่างที่ปั่นจนเหลวแหลกได้ หรือแตกเป็นสองชิ้นได้ หรือพังทลายได้
หรือการเปรียบคนที่รักกับเวลา โดยนำเข็มนาฬิกามาเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นว่าเข็มนาฬิกา
จะเดินไปข้างหน้าเรื่อย ๆ ไม่สามารถเดินถอยหลังได้ หรือการเปรียบคนที่รักกับสิ่งที่สวยงาม
ไม่ว่าสิ่งนั้นจะคืออะไร และยังมีคำว่า “ห่ม” คนที่รักด้วยความรัก ก็เป็นการเปรียบเทียบ
ความรักเหมือนผ้าห่มที่จะให้ความอบอุ่นคนรักได้

3) ความรักคือเส้นทาง/การเดินทาง

การเปรียบเทียบที่แสดงให้เห็นว่ามโนอุปลักษณ์ความรักเปรียบเหมือนถนน
หนทางหรือเรียกรวม ๆ เข้าใจได้ง่ายว่าเป็นเส้นทาง เช่น

“ออกเดินทางมานานหลายปีไม่เคยเจอใครที่คลิกสักทีฉันยังเชื่อว่า

มันต้องมีคนที่พอดีกับฉันและฉันเชื่อว่าใครคนหนึ่งกำลังเดินทางมาหาตัวฉัน
เช่นกัน” (นักเดินทาง)

“ข้างบนนั้นมีโลกทั้งใบอาจจะมีใครสักคน รออยู่บนโลกนั้นหรือเธอจะอยู่
ตรงนั้นแสนไกลใช้เวลาเดินขึ้นไปเท่าไร” (โลกอีกใบ)

“ถูกแล้วฉันน่าจะ ต้องเดินจากไปใช้เวลาอ่านหนังสือเล่มหนา ๆ แค่วัน
ฉันก็เข้าใจโทษฎีกอกเอาไว้...คงเป็นฉันที่อ้างว่าไม่เหลือทางจะเดิน
ต่อไป” (เดคิสุงิ)

ตัวอย่างข้างต้น สิ่งที่นำมาเปรียบได้แก่ การออกเดินทาง การเดินทางมาหา การใช้เวลาเดินทาง การเดินจากไป การไม่เหลือทางเดิน ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถสรุปได้ว่า ความรัก

เปรียบได้กับเส้นทางที่จะต้องมีการเดินทางไม่ว่าจะเป็นการเดินทางเพื่อตามหา หรือการที่คนรักอยู่ ณ ที่แห่งหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่มักจะเปรียบเทียบกับ “โลก ๆ หนึ่ง” ซึ่งจะต้องมีการเดินทางไปหา หรือการเดินทางออกมาจากคนรักเปรียบเหมือนไม่เหลือทางเดินกันนับเป็นการเดินทางหรือเส้นทางเดินด้วยเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางด้วยรูปแบบใด ผู้แต่งต้องการให้รู้ว่า เรื่องของความรัก เปรียบได้กับเส้นทางที่บางครั้งก็ต้องเดินทางตามหา บางครั้งก็ต้องเดินทางเพื่อไปให้ถึง หรือบางครั้งก็ต้องเดินทางออกมาเมื่อรักจบลง เหตุที่เกิดการเปรียบเทียบดังกล่าวเนื่องจากเรื่องของความรักอาจจะต้องมีการใช้ระยะเวลาจึงนำเรื่องของเส้นทางหรือการเดินทางมาเปรียบเทียบให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นในเรื่องที่ต้องใช้เวลา

4) ความรักคือธรรมชาติ

การเปรียบเทียบที่แสดงให้เห็นว่ามนูปลักษณ์ความรักเปรียบเหมือนธรรมชาติ โดยมีการใช้ความเปรียบที่มีการนำปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมาเกี่ยวข้องด้วย เช่น

“ดูเธอก็ไปได้ดีเธอคงอยู่กับโลกใบใหม่ส่วนฉันก็แค่ยังเหงาบ้าง” (นักสะสม)

“เพราะเวลาที่ฟ้ามันเปลี่ยนแปลงเจอพายุรุนแรงพัดเข้ามาคลื่นใจที่องคากันน้ำตา...” (“คาถากันน้ำตา”)

“ต่อให้ใครจะตีแค่ไหนก็ไม่แคร์ไม่สนยืนยันจะรักเพียงเธอไปจนวันตาย ต่อให้ดาวที่อยู่บนฟ้าพาเธอลับมาไม่ได้ต่อให้ต้องเสียใจเท่าไร ก็ยังจะรักเธอต่อไป...ต่อให้นาซาพาเธอลับมาไม่ได้ก็ยังจะรักเธอต่อไปไม่มีวันจะเปลี่ยนใจหรอก” (NASA)

ตัวอย่างข้างต้น สิ่งที่นำมาเปรียบ ได้แก่ โลก ฟ้า พายุ หรือดาว เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ แต่เป็นธรรมชาติที่รับรู้ เช่น ทุกคนเข้าใจว่าโลกคืออะไร โลกจึงมักนำมาเปรียบในเรื่องความรักมากที่สุด ทั้งโลกใบใหม่ก็คือคนรักคนใหม่ การนำโลกมาเปรียบเทียบกับความรักเพื่อให้เข้าถึงความรู้สึกได้ชัดเจนขึ้น เพราะโลกดูกว้างใหญ่ก็จริงแต่หากคนที่กำลังมีความรักอาจจะรู้สึกว่ามีโลกที่กว้างใหญ่แต่ความรู้สึกเหมือนมีแค่เราสองคนนั้นเป็นอย่างไร การเปรียบด้วยโลกจึงให้ความรู้สึกได้มากกว่าการเปรียบด้วยสิ่งอื่น และหากรักที่ไม่สมหวังก็อาจเปรียบกับท้องฟ้ามืดหม่น หรือพายุรุนแรงได้ และจากตัวอย่าง

สุดท้ายเป็นการเปรียบดาวให้เหมือนกับคน ซึ่งผู้แต่งกำลังให้สถานะของผู้หญิงมีค่าสูงมากที่อยู่บนท้องฟ้า และเปรียบว่าดาวไม่สามารถดึงหรือพาคนรักจากฟ้ามาให้สมหวังได้

กล่าวโดยสรุปการใช้อุปมาอุปไมยเพื่อสื่อเรื่องความรักที่ปรากฏในบทเพลงไทยสากลส่วนใหญ่จะเป็นการเปรียบเทียบกับสิ่งใกล้ตัวของผู้ประพันธ์เพลง ซึ่งการเปรียบสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมก็จะส่งผลต่อผู้รับสารด้วยเช่นกัน และจะสังเกตเห็นว่าหากเป็นการเปรียบเทียบความรักที่ดีก็จะเป็นการเปรียบเทียบกับสิ่งที่สวยงาม ส่วนความรักที่ไม่ดีก็จะเปรียบเทียบให้เห็นความเจ็บปวดหรือธรรมชาติที่โหดร้าย และความรักที่เป็นการรอคอยก็จะเป็นการเปรียบเทียบกับเวลาหรือระยะทางเพื่อให้เห็นความอดทนหรือความยาวนาน

5.1.2 การใช้คำถามวาทศิลป์ (Rhetorical Question)

ปกติบทเพลงจะนิยมใช้ประโยคในรูปคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบหรือที่เรียกว่าคำถามวาทศิลป์ ซึ่งเป็นคำถามที่ผู้พูดรู้อยู่แล้วว่าผู้ฟังจะเข้าใจได้ ดังที่โฟลเลอร์ (Fowler, 1991: 40) กล่าวว่า คำถามวาทศิลป์สามารถกำกับความคิดของผู้อ่านได้ เพราะผู้อ่านจะต้องสร้างจินตนาการตามที่ผู้เขียนถาม ส่วนใหญ่เพลงที่เป็นการตั้งคำถามลักษณะนี้จะเป็นคำถามที่ไว้วางใจเพื่อประชดชีวิต หรือประชดคนรัก หรือเป็นการตัดพ้อกับความรัก เป็นต้น ดังตัวอย่าง

“ยอมให้เขาหลอกกันอีกแล้วหัวใจมองตาเธอเจ็บปวดทุกครั้งมีบางคน
ซ่อนอยู่ในนั้นใช่ไหม” (เจ็บไม่จำ)

“ฉันควรดีใจใช่ไหมที่เห็นเธอมีความสุข...แต่ทำไมน้ำตาของฉันมัน
จึงไหลออกมาไม่รู้ตัวเพราะอะไรนี่ฉันดีใจจนร้องไห้หรือฉันเสียใจ”

(“เก็บซ่อน”)

“ต้องกี่มาตรฐาน ที่ฉันต้องผ่าน ต้องดีพร้อมเท่าไรถึงรักเธอได้
หรือเป็นเพราะฉันไม่มีค่าพอต้องวอนขอดวงดาวเท่าไร”(มาตรฐานสูง)

“ไม่รู้ว่าเธอจะรู้ไหม แต่ถ้าปล่อยไว้ฉันกลัวหัวใจจะพลาดพลั้งรักนั้นมันไม่ใช่
ของเรา เข้าใจบ้างไหม”(ไม่ใช่ของเรา)

“ขอแค่คุยกับเธออีกครั้งและได้ถามเธอด้วยคำ ๆ นั้น เธอคงเข้าใจเธอนั้น
เป็นอย่างไร สบายดีหรือเธอนั้นเป็นอย่างไร สบายดีหรือ” (สบายดีหรือ)

“ต้องทำไงนะต้องรออย่างนี้ถึงเมื่อไหร่อยากให้เธอรู้ว่าฉันรอเธออยู่ทุกวัน
แต่เธอจะ คิดถึงกันบ้างไหม” (แฉะ (Yes?))

“เวรกรรมทำไมมาเร็วอย่างนี้ (เวรกรรมมันมีจริงใช่ไหม)” (กรรม)

ตัวอย่างข้างต้น การใช้คำถามแบบไม่ต้องการคำตอบในที่นี้ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นคำถาม
ที่ให้ความรู้สึกรักที่สุขสมหวัง แต่เป็นรักที่มีคำถามถึงความคลุมเครือ ความไม่มั่นคง
ไม่สมหวัง หรือความทุกข์ระทมที่เกิดจากความรัก เพราะส่วนใหญ่เวลาตั้งคำถามลักษณะ
นี้มักจะเป็นการถามเพื่อประชดหรือตัดพ้อต่อชีวิตมากกว่าจะเป็นการรำพึงถึงความสุขสม
หวัง เช่น “มีบางคนซ่อนอยู่ในนั้นใช่ไหม” คนถามแน่ใจอยู่แล้วในคำตอบแต่เป็นการถาม
เพื่อประชดกับความรู้สึกเจ็บปวด หรือถามว่า “ต้องก็มีมาตรฐาน...ต้องดีพร้อมเท่าไร...
ต้องวอนขอดวงดาวเท่าไร” ก็ถามเพื่อตัดพ้อถึงความไม่เหมาะสมของตนเอง เช่นเดียวกับ
ตัวอย่างอื่นก็จะเป็นการถามรำพึงถึงความรักที่ไม่สมหวังอย่างที่ใจต้องการมากนัก และ
ตัวอย่างสุดท้ายที่ถามว่า “เวรกรรมทำไมมาเร็วอย่างนี้ (เวรกรรมมันมีจริงใช่ไหม)” คำถามนี้
เป็นการถามเพราะรู้อยู่แล้วว่าเวรกรรมหรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิตตัวเองที่กำลังเลวร้าย
ณ ตอนนี้เป็นเรื่องจริง แต่ก็ถามเหมือนประชดชีวิตในสิ่งที่ตัวเองทำและตัวเองเจอในขณะนี้

กล่าวโดยสรุปการใช้คำถามวาทศิลป์จะเป็นการตั้งคำถามที่ผู้ประพันธ์ตั้งใจ
ให้ผู้รับสารเองก็รู้ว่าคำตอบจากคำถาม นั้นคืออะไร ซึ่งส่วนใหญ่วัตถุประสงค์ของการ
ตั้งคำถามลักษณะนี้ไม่ใช่เพื่อต้องการรู้คำตอบจากหัวใจในเรื่องความรักจากคนรัก
แต่จะเป็นการถามเพื่อตัดพ้อ รำพึงหรือประชดคนรักมากกว่า โดยการใช้คำถามในบทเพลง
เป็นส่วนหนึ่งในการเร้าความสนใจจากผู้ฟังเพลงได้อีกทางหนึ่งด้วย

5.1.3 การใช้ทัศนภาวะ (Modality)

ฮาลิเดย์และเวอร์ชูเรน กล่าวไว้ว่า “ทัศนภาวะ คือ การตัดสินใจของผู้พูด
ในความเป็นไปได้ หรือการแสดงความจริงใจว่าเขากำลังพูดอะไร” (Halliday, 1994)
“ทัศนภาวะเป็นวิธีซึ่งแสดงความคิดผ่านการอ้างถึงที่มี “ความบริสุทธิ์” และการทำนาย
เนื้อหาของถ้อยคำ การส่งสัญญาณในลักษณะข้อเท็จจริง ระดับของความแน่ใจหรือไม่แน่ใจ
ความไม่ชัดเจน ความเป็นไปได้ ความจำเป็น การอนุญาต และการบังคับ” (Verschueren,
1999) (Fairclough, 2003: 165) ผลจากการวิจัยพบทัศนภาวะที่น่าสนใจ 2 ลักษณะ ได้แก่

5.1.3.1 การใช้ทัศนภาวะบอกความมั่นใจ

ลักษณะความคิดที่บ่งบอกถึงความมั่นใจผู้พูดจะเป็นความมั่นใจในเรื่องของความรัก ความปรารถนาว่าจะได้หรือไม่ได้มาซึ่งคนที่ตนรัก คำแสดงความมั่นใจ เช่น ต้อง เชื่อว่า รับรอง เท่านั้น สัญญา ฯลฯ ดังตัวอย่าง

“ก็ชอบคนนี้จะเอาแบบนี้จะเอาที่เป็นแบบนี้จะเอาแหวตาแบบนี้จะเอารอยยิ้มแบบนี้จะเอาคนนี้” (ชอบแบบนี้)

“เจ็บแล้วไม่จำไม่ใช่คนถ้าต้องการหลุดจากวังวน ต้องไม่ยอมทนอยู่อย่างนี้” (วังวน)

“เรามีอยู่จริงข้างบนตรงนั้นใช่ไหมฉันเชื่อสักวันที่เรานั้นอาจได้พบกัน” (โลกอีกใบ)

“ต่อให้ใครจะดีดีแค่ไหนก็ไม่แคร์ไม่สนยืนยันจะรักเพียงเธอไปจนวันตาย ต่อให้ดาวที่อยู่บนฟ้าพาเธอกลับมาไม่ได้ต่อให้ต้องเสียใจเท่าไร ก็ยังจะรักเธอต่อไป...ต่อให้นาซาพาเธอกลับมาไม่ได้ก็ยังจะรักเธอต่อไปไม่มีวันจะเปลี่ยนใจหรอก” (NASA)

“มีฉัน แล้วจะไม่ผิดหวัง จะไม่มองจะไม่มอง ใครซ่อนทับใจใจดวงนี้จะไม่หยุดพัก จะปรนนิบัติภักดีเป็นอันนี้ให้ทุกวัน” (ดวงใจ)

“เพราะเชื่อว่าเขามีจริงแต่ก็ไม่รู้เขาอยู่ที่ไหน” (ให้นานกว่าที่เคย)

“อยากให้ลองสักครั้งดูก่อนรับรองว่าชุดใหญ่จะติดใจ...ดีมีเบา ๆ เอาพอให้เฮฮาแต่เข้าพรรษาบอกเลยว่า Say No” (ลองรัก)

“ก็รู้ว่าวันเวลาได้เปลี่ยนไป แต่ชีวิตของคนคนนี้ไม่เคยเปลี่ยนเลย เมื่อได้รู้ว่าเธอคือคนที่ตามหา คือเธอคือเธอเท่านั้น” (คือเธอ)

ตัวอย่างข้างต้น มีการใช้ถ้อยคำแสดงทัศนภาวะที่บอกความมั่นใจ เช่น มีการใช้คำว่า “จะเอา” หลายครั้งเพื่อให้มั่นใจถึงความต้องการของตนเอง หรือใช้คำว่า “ต้องไม่” เพื่อแสดงความมั่นใจในตัวเอง รวมถึงคำอื่นๆ เช่น เชื่อ เชื่อว่า ยืนยัน จนวันตาย ไม่มีวันจะไม่มอง รับรอง เท่านั้น และคำว่า “ทุกวัน” ก็เป็นคำบอกจำนวนที่แสดงให้เห็นความเชื่อมั่นหรือมั่นใจได้เช่นกัน ซึ่งคำที่แสดงความมั่นใจในที่นี้ก็มีทั้งมั่นใจว่าจะมีรักแท้ที่ได้สักแห่งหรือมั่นใจว่าคนที่เรารักคือคนที่ใช่ที่สุดแล้ว หรือมั่นใจในความรักที่เรามีต่อคนรักซึ่งมีทั้ง

สมหวังและไม่สมหวังแต่เราก็มั่นใจว่าความรักที่เกิดขึ้นจะไม่เปลี่ยนแปลง หรือเป็นการพิสูจน์แสดงความมั่นใจต่ออีกฝ่ายให้มารัก

5.1.3.2 การใช้ทัศนภาวะบอกความเป็นไปได้

ลักษณะความคิดที่บอกถึงความเป็นไปได้ในเรื่องของความรัก ความปรารถนา ซึ่งมีค่าที่แสดงถึงความคาดหวังต่าง ๆ เช่น แค่ ดูเหมือน อาจ หวังว่า หรือเป็นไปได้ ดังตัวอย่าง

(1) ให้แสร้งหัวใจคนคนนั้น ไม่ใช่ฉัน ได้แค่ฝัน ได้แค่นั้น (ชีวิตเธอดีอยู่แล้ว)

(2) อาจดูเหมือนเรารักกันแต่ฉันนั้นคิดไปเองทุกทีที่คิดถึงเธออาจทำให้ใจฉันลอย อาจจะไม่เจอ อาจจะไม่ปล้ำ อาจจะไม่คิด ว่ามีหวังอาจฝันไปไกล (ชีวิตเธอดีอยู่แล้ว)

(3) อาจจะไม่เพราะเธอ ไม่ชอบดอกไม้ อาจจะเป็นเพราะเธอ ไม่ชอบขนมที่ให้ อาจจะเป็นเพราะเธอ ไม่ชอบเพลงที่ฉันร้องไม่ชอบแหวนที่มอบให้ไป (คนที่ไม่ใช่)

(4) หวังว่าเธอจะไม่ไปไหน ถึงเธอคนดีฉันสัญญาจะไม่ไปไหน ขอเพียงเธอเข้ามา...นั่งในดวงใจ (ดวงใจ)

(5) ถ้าฉันอยู่ตรงนี้ให้นานกว่าที่เคยมาใช้เวลามองหาให้นานกว่าที่เคยใช้เดินให้ช้าลงกว่านี้ในทุกที่ๆ เคยไปมันจะเป็นไปได้ไหมที่จะได้พบใครคนนั้น (ให้นานกว่าที่เคย)

ตัวอย่างข้างต้น มีการใช้คำแสดงทัศนภาวะที่บอกความเป็นไปได้ด้วยคำว่า ได้ แค่ อาจ อาจจะ หวังว่า หรือใช้คำแสดงเงื่อนไขว่า “ถ้า” ก็เป็นการคาดคะเนความเป็นไปได้เช่นกัน ลักษณะการใช้คำแสดงทัศนภาวะถึงความเป็นไปได้นั้นจะเป็นไปในเรื่องของการแสดงความคาดหวัง คาดคะเน ความเป็นไปได้ว่าจะได้รับความรัก หรือมีคนรักแล้วก็หวังจะให้ เป็นรักเดียวตลอดไป รวมถึงการคะเนผิดเพื่อให้รู้ว่าสิ่งที่ผู้เขียนคาดหวังไปเป็นไปนั้นเป็นไปไม่ได้ จึงไม่ได้รับความรัก

กล่าวโดยสรุปการใช้ทัศนภาวะในที่มี 2 ลักษณะ ได้แก่ ทัศนภาวะบอกความมั่นใจ และบอกความเป็นไปได้ ซึ่งใน

ส่วนของการให้ความมั่นใจนั้นจะเป็นการให้ความมั่นใจในความรักหรือเพื่อยืนยันความรักที่มีต่ออีกฝ่าย ขณะที่การบอกความเป็นไปได้ในที่นี้ส่วนใหญ่จะเป็นการคาดหวังในเรื่องของความรัก รวมถึงสิ่งที่รู้ว่าสิ่งที่คาดหวังหรือความเป็นไปได้นั้นจะเป็นไปไม่ได้ก็ยังคง

ดีกว่าไม่ได้แสดงออกอะไรในทางความรู้สึก ซึ่งการประพันธ์เพลงโดยใช้ทัศนะเหล่านี้ จะตรงกับใจของผู้มีความรักทั้งที่สมหวังและผิดหวัง

5.1.4 ถ้อยคำนัยผกผัน (Irony)

ถ้อยคำนัยผกผัน คือการกล่าวถึงสิ่งหนึ่งเพื่อให้หมายความในทางตรงข้าม หรือเป็นการละเมิดเงื่อนไขว่าจรรยาบรรณประเภทความจริงใจ หรือเป็นการเอ่ยถึงข้อความคนอื่นเพื่อแสดงทัศนคติในด้านลบ (Natthaporn Panpothong, 1995 และ Sperber and Wilson, 1981 อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง และคนอื่น ๆ, 2549: 195) ซึ่งลักษณะการใช้ถ้อยคำนัยผกผันในเพลงจะเป็นในลักษณะของการประชดประชัน หรือมีลักษณะของการเหน็บแนม ดังตัวอย่าง

“มันชินกับการเป็นคนเหงา ๆ อ่านหนังสือ จิบกาแฟ กับดอกไม้เดา ๆ

อยู่คนเดียว” (ไม่อยากเหงาแล้ว)

“เครื่องมันแฮงค์ ไม่อย่างงั้นก็ Net กากFace มันล่ม ก็ Line รู้

อย่าคิดมากอยากสื่อสารไม่ต้องพึ่งนกพิราบ” (รักดีไซเรน)

“เธออาจจะชอบคนร้องเพลงหรือเธอคนที่ของแพงเธออาจอยากได้ฉัน

เป็นแฟนหรือต้องการเพียง one night stand” (ธารรัตน์)

“เมื่อไฮโซไฮดี้ใครช่วยดึงลงมาหน่อยแท้ก็ขี้ไม่นั่งมามาไม่กินสตีวไมนอน

โลคออสไมบินคิววามโรอแดร์ร้อนไม่ทนไม่แบรนดไม่สนหมั่นใส่ข้างมึง

ชีวิตแสนอากัฟไม่รู้จักการเป็นหนี้คนส่วนมากคงไม่เข้าใจถ้าไม่มาอยู่จุดนี้

ไอ้กุดจี้นี่ตัวอะไรู้จักแต่ไอ้กู่ชี้นาฬิกาหมื่นกว่าเรือนให้เพื่อนยิ้มใส่ฟรีๆ”

(ลองรวย)

“กางปีกขึ้นบินขึ้นไปขึ้นไปเพราะว่านกรู้ดีแก่ใจ.....แต่กลัวว่าเธอขึ้นคน

เลยกดติดตามและลงเฝ้าดู” (นก)

จากตัวอย่างมีการใช้ถ้อยคำนัยผกผัน เช่น ที่บอกว่า ชินกับการเป็นคนเหงา ก็ไม่ได้หมายความว่าชินจริงๆ เพราะแท้จริงยังต้องการความรัก หรือข้อความเชิงประชดว่า “ไม่ต้องพึ่งนกพิราบ” ที่ประชดการสื่อสารที่ล่าช้าแบบสมัยเก่า เพื่อจะบอกว่าแม้การสื่อสารที่ทันสมัยจะติดขัดแต่วิธีการบอกรักหรือคิดถึงก็ไม่จำเป็นต้องย้อนยุคเพื่อให้มันใจว่ายังรักคนรักอยู่แม้การสื่อสารจะมีอุปสรรค อีกตัวอย่างที่มีคำเชื่อมบอกเงื่อนไขว่า หรือแล้วหลัง

คำว่าหรือเป็นคำแสดงการประชดที่มีทัศนคติในแง่ลบที่มีต่อผู้หญิง เช่น เธอคูที่ของแพง หรือต้องการเพียง one night stand ซึ่งอาจเป็นการยั่วหรือทำลายความสนใจจากอีกฝ่าย เช่นเดียวกับเนื้อเพลง “แค่กลัวว่าเธอขึ้นคาน” ซึ่งเป็นการประชดเชิงดูถูกอีกฝ่ายเช่นกัน ส่วนอีกเพลงที่เป็นถ้อยคำนัยผกผันจะตรงข้ามตรงที่เป็นนัยผกผันเพื่อสร้างความขบขัน คือ “เปื้อนไฮโซไฮตีใครช่วยดึงลงมาหน่อย” และทั้งเนื้อเพลงที่ไม่ได้กล่าวความจริงตรงไปตรงมาเพื่อสร้างความขบขัน แต่ก็แฝงนัยว่าผู้หญิงหรือคนส่วนใหญ่ยังโง่ก็ชอบคนรวยหรือชอบที่จะมีเงินมาก ๆ ด้วยเช่นกัน

กล่าวโดยสรุปการใช้ถ้อยคำนัยผกผันหรือการกล่าวถ้อยที่ไม่ได้หมายความว่าตามถ้อยคำที่กล่าวนั้นส่วนใหญ่จะสื่อไปทางการประชดประชัน หรือเสียดสี ซึ่งอาจเป็นการเรียกความสนใจในเรื่องของความรัก คนรัก หรือให้เกิดความตลกขบขัน สนุกสนานก็สามารถใช้กลวิธีนี้ในการประพันธ์เพลงได้

5.1.5 ความหมายซึ่งบ่งเป็นนัย (Implicature)

ความหมายซึ่งบ่งเป็นนัยมีคุณสมบัติเปลี่ยนไปจากปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตีความหมาย ความหมายซึ่งบ่งเป็นนัยมีทั้ง ความหมายเป็นนัยสนทนา (conversational implicature) และความหมายซึ่งบ่งเป็นนัยแบบแผน (conventional implicature) ซึ่งมีลักษณะการซึ่งบ่งเป็นนัยที่มีลักษณะเฉพาะทั้งที่ไม่ปฏิบัติตามหลักความร่วมมือการสนทนาและต้องตีความตามบริบท (Grice, 1975 และ ทรงธรรม อินทจักร, 2550: 85) ซึ่งในที่นี้จะอาศัยการตีความหมายจากการปรากฏเนื้อหาในบทเพลงเป็นสำคัญ และสิ่งที่ตีความหมายซึ่งบ่งเป็นนัยส่วนใหญ่ก็จะเป็นความหมายในทำนองตัดพ้อตัวเอง ดังตัวอย่าง

“ถ้าฉันทิ้งผ้าเช็ดหน้ามันจะโบราณไปไหมนะ” (ไม่ยอมยกหางแล้ว)

“รอวันจะพบพาน ใครบางคนที่ไม่ผ่านผ่าน ใครที่จะทำให้ใจที่ร้าวราน
หยุดความทรมานเสียที” (พบพาน)

“ช่วงเวลาแสนสุข ที่เธอมอบให้ฉัน ฉันไม่ควรได้รับมัน ฉันไม่ควรได้เจอ
เรื่องดีขนาดนั้น ช่วงเวลาแสนสุขที่เธอมีให้กัน เก็บไว้ให้คนที่คู่ควรอย่าโกรธ
ฉันเลยที่ฉันเลือกจากเธอมาในวันเวลาที่เธอต้องการฉันกว่าใคร อย่าเกลียด
ฉันเลยที่ฉันปล่อยเธอทิ้งไว้ให้ทรมาน เมื่อฉันไม่ได้ดีอย่างนั้นไม่อาจตอบแทน
ให้เธออย่างที่คุณต้องการ” (แสนสุข)

“สร้อยแหวนแบนด์เนมมาฬิกาอยากได้ยังคงบอกมาแถวโรงเกลือ
โอ้ยมีหลาย” (ลองรัก)

“ขอให้เธอได้เจอกับคนในฝัน ที่เท่าเทียมกันยามที่เธอเดินข้างกาย”
(ทำให้ตาย)

“มันอาจจะดูเหมือนโชคชะตาไม่เคยคิดจะหันมาเข้าข้างเธอสักครั้ง”
(ตราบใจที่เธอยังมีชีวิต)

ตัวอย่างข้างต้น ตัวอย่างแรกซึ่งบ่งความหมายเป็นนัยได้ว่าผู้หญิงตั้งใจจะจีบผู้ชาย ก่อน แต่ทำเป็นแกล้งถามวิธีการจีบแบบเก่าที่เป็นการทอดสะพาน ซึ่งยังสะท้อนให้เห็น การจีบผู้ชายของผู้หญิงปัจจุบันว่าสามารถกระทำตรงไปตรงมาได้แล้ว ตัวอย่างที่ 2 ซึ่งบ่ง ความหมายเป็นนัยได้ว่าผู้ประพันธ์ไม่มีคนรักและคาดหวังในรักแท้ว่าจะมีอยู่จริง ตัวอย่าง ที่ 3 ซึ่งบ่งความหมายเป็นนัยได้ว่าผู้ประพันธ์ใช้ชีวิตกำหนดตัวเองเพื่อต้องการบอกเลิกคน รักแทนที่จะบอกตรงไปตรงมา ตัวอย่างที่ 4 ซึ่งบ่งความหมายเป็นนัยได้ว่าผู้ชายไม่ได้รวย จริงเนื่องจากโรงเกลือคือที่ขายสินค้ามือสอง แต่เกริ่นนำเหมือนกับจะบอกว่าตัวเองมีฐานะ ที่สามารถสรรหาสิ่งของที่ผู้หญิงต้องการมาให้ได้ ตัวอย่างที่ 5 ซึ่งบ่งความหมายเป็นนัยได้ว่า ผู้ประพันธ์มีสถานะต่ำต้อยกว่าผู้หญิง และตัวอย่างสุดท้ายสามารถซึ่งบ่งความหมายเป็นนัย ได้ว่าเธอไม่เคยสมหวังในเรื่องของความรัก และผู้ประพันธ์เชื่อเรื่องโชคชะตาว่าจะดลบันดาล รักที่สมหวังได้

กล่าวโดยสรุปกลวิธีความหมายซึ่งบ่งเป็นนัยส่วนใหญ่การใช้ถ้อยคำที่ต้องตี ความหมายซึ่งบ่งเป็นนัยจะเป็นนัยที่เป็นเรื่องไม่น่าพูด ไม่น่ายอมรับ หรือไม่สมหวัง รวมถึง แสดงให้เห็นถึงความคิดความเชื่อของผู้ประพันธ์ที่มีต่อเรื่องของความรัก เช่น เชื่อในเรื่อง รักแท้ เรื่องโชคชะตาที่สามารถดลบันดาลในเรื่องของความรักได้

ผลจากการวิจัยภาษาในบทเพลงไทยสากล พบกลวิธีมากที่สุดไปน้อยที่สุดเรียง ตามลำดับ ได้แก่ การใช้อุปลักษณ์ การใช้ทัศนภาวะ การใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้ความ หมายซึ่งบ่งเป็นนัย และการใช้ถ้อยคำนัยผกผันซึ่งกลวิธีทั้งหมดทำให้เห็นความรักทั้งที่สมหวัง และไม่สมหวัง ในความผิดหวังหรือสมหวังก็ผสมไปด้วยความเชื่อบางอย่างทั้งที่เป็นความ เชื่อจากผู้ประพันธ์ที่สะท้อนให้เห็นแง่มุมความคิด ความเชื่อบางประการของคนในสังคมได้ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับเรื่องความรักก็มีความเชื่อในเรื่องความรักที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อ ของคนไทยต่าง ๆ ที่ไปสัมพันธ์กับความรัก

5.2 ความเชื่อเรื่องความรักที่ปรากฏในเพลงไทยสากล

เพลงไทยสากลมีเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับความรัก พบว่าปรากฏความเชื่อเรื่องความรักจำแนกได้ดังตารางนี้

ตารางแสดงประเด็นความเชื่อที่เกี่ยวกับความรักที่ปรากฏในเพลงไทยสากล

หมวดหมู่ของความเชื่อ	ชื่อเพลง	จำนวนเพลง
ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการอธิษฐาน	ไม่อยากเหงาอีกแล้ว, มาตรฐานสูง, เหมือนรักครั้งแรก, เซ้าที่ดวงอาทิตย์ไม่เคยส่องแสง, รักติดไซเรน	5
ความเชื่อเรื่องเนื้อคู่	นักเดินทาง, โลกอีกใบ, ให้นานกว่าที่เคย	3
ความเชื่อเรื่องสวรรค์	Feel like home, Fantasy	2
ความเชื่อเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรม	กรรม	1
ความเชื่อเรื่องโชคชะตา	คาถากันน้ำตา	1

5.2.1 ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการอธิษฐานขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์

เนื่องจากเพลงไทยสากลมีเนื้อหาส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับความรัก จึงพบข้อมูลกล่าวถึงเรื่องการอธิษฐานขอให้ตนสมหวังในความรัก เพลงที่ปรากฏความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการอธิษฐานขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีจำนวน 5 เพลง ดังนี้

เพลงไม่อยากเหงาแล้ว กล่าวถึงตัวฉันที่ใช้ชีวิตโสดมานาน ตอนนี้ฉันอยากมีคู่ครอง ฉันเจอคนที่ถูกใจซึ่งอาจเป็นเนื้อคู่ อยากให้ความรักครั้งนี้สมหวังจึงวอนขอเบื้องบน ดังคำร้องว่า “อยู่คนเดียวมาที่ตั้งนานแล้ว ไม่ได้มีคู่ด้วยนานแล้ว คำว่ารักมันเป็นอย่างไร OH BABY แต่อยู่คนเดียวแบบนี้ไม่เอาแล้ว **อธิษฐานบอกใครข้างบนนั้น ขอให้ได้เจอคนที่อยู่ในฝัน**” สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยใช้คำเรียกว่า “ใครข้างบนนั้น” หากมิได้ระบุแน่ชัดว่า “ใครข้างบนนั้น” มีชื่อใด ซึ่งการใช้คำว่า “ใครข้างบนนั้น” อาจตีความได้หลากหลายตามแต่ความเชื่อของคนไม่ว่าจะเป็นพระพรหมที่เชื่อว่าเป็นผู้ลิขิตชีวิตคน หรือพระเจ้าที่เป็นผู้กำหนดชะตาชีวิต พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556 : 1367) นิยามความหมายของคำว่า อธิษฐาน

ว่าหมายถึง “ตั้งใจมุ่งผลอย่างใดอย่างหนึ่ง, ตั้งจิตปรารถนา, ตั้งจิตขอร้องต่อสิ่งที่ตนถือว่ามีศักดิ์สิทธิ์เพื่อผลอย่างใดอย่างหนึ่ง” การเลือกใช้คำว่า “บอกใครข้างบน” มีนัยยะว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นมีอำนาจเหนือเรา การวอนขอพลังอำนาจจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์อาจลดบันดาลให้เราได้สมหวังในความรักครั้งนี้

ในขณะที่เพลงมาตรฐานสูงมีเนื้อหาเล่าถึงความรักของตนว่า ไม่ว่าเขาจะเพียรพยายามทำให้เธอมากเพียงใด แม้กระนั้นเธอก็ไม่ได้มีใจตอบให้เขาแม้แต่น้อย จนเขาตั้งคำถามว่า “หรือเป็นเพราะฉันไม่มีค่าพอ **ต้องวอนขอดวงดาว**เท่าไร เธอจะรับรู้ความตั้งใจสักที” ความข้างต้นสะท้อนว่าฉันมองว่าตนเองนั้นยังมีค่าไม่พอ จึงต้องวอนขอให้ดวงดาวช่วยเหลือ สะท้อนให้เห็นความเชื่อที่ว่า ดวงดาวมีพลังลึกลับที่อาจลดบันดาลให้สมหวังในรักได้

เพลงเหมือนรักครั้งแรก เล่าถึงคู่รักสองคนว่าได้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันแล้ว หากต่อมาได้แยกทางกันเนื่องจากอีกฝ่ายหนึ่งนอกใจมีคนอื่นใหม่ แม้กระนั้นฝ่ายที่ซื่อสัตย์ก็อยากให้คนรักกลับมาใช้ชีวิตด้วยกัน ดังคำร้องว่า “จำได้ไหมแล้วถ้าเรารักกันใหม่ ก็อยากให้รักนั้นดีกว่าเดิม ขอแค่เรานั้นเชื่อใจ และไม่ต้องหาใครมาเพิ่มเติม **ฟ้า**ยังรอให้เราเริ่มมีรักด้วยความเข้าใจ แม้เคยเจ็บสักเท่าไร ฉันจะปล่อยให้ผ่านไปแต่ฉันขอได้ไหม ต่อไปต้องรักให้ดีกว่าในตอนนั้น” สะท้อนความคิดว่า ความรักที่ดีคือทั้งสองฝ่ายต้องเชื่อใจและซื่อสัตย์ต่อกัน และจากคำร้องที่ว่า “**ฟ้า**ยังรอให้เราเริ่ม” ฟ้าในที่นี้อาจตีความได้ถึงเบื้องบน สวรรค์ ก็เป็นได้ หรืออีกนัยหนึ่งคือ แม้ชีวิตจะผิดพลาดไป หากยังมีโอกาสเริ่มต้นใหม่เสมอ

เพลงเข้าที่ดวงอาทิตย์ไม่เคยส่องแสง เล่าถึงชีวิตของตัวเองที่เหนื่อยล้า ยังไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตเสียที จากคำร้องของบทเพลงเข้าที่ดวงอาทิตย์ไม่เคยส่องแสง บุคคลผู้นั้นตั้งคำถามว่า “เหนื่อยล้าเหลือเกินหัวใจจะหยุดยั้ง ได้อีกสักเท่าไรถอดฝันเหน็บหนาว **วันที่คนบนฟ้าไม่เคยเห็นใจ**” และ อีกคำถามหนึ่งที่ว่า “**รู้**ซึ่งคนเข้าใจ **ใครที่ซิดเซตา ใครจะชี้ทางออกสุดท้าย**” จากคำร้องในบทเพลงเข้าที่ดวงอาทิตย์ไม่เคยส่องแสง การเลือกใช้คำว่า “คนบนฟ้าไม่เคยเห็นใจ” “**ใครที่ซิดเซตา ใครจะชี้ทางออกสุดท้าย**” แสดงให้เห็นถึง ความเชื่อของผู้ประพันธ์คำร้องว่ามนุษย์ไม่ได้เป็นผู้กำหนดชีวิตของตน หากคนบนฟ้าเป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตของมนุษย์ สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในโชคชะตาและความเชื่อที่ว่าชะตาชีวิตเป็นสิ่งที่ “คนบนฟ้า” ได้วางไว้ให้แล้วว่าจะให้ชีวิต

ของบุคคลผู้นั้นดำเนินไปอย่างไร เจ้าของชีวิตจึงตั้งคำถามด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจถึง ความอภัพรักของตน ที่แม้จะเพียรพยายามอย่างไรก็ไม่สมหวังในความรักสักที

ส่วนเพลงรักติดไซเรน เล่าถึงความรักของคนสองคนที่ฝ่ายหนึ่งกลับไปชอบพอกับคนอื่น อยากให้คนรักกลับมา ดังคำร้องว่า “แต่แค่อยากรู้ว่าเธอยังรักฉันไหม อยู่ใกล้แค่นี้ แต่เหมือนเธอนั้นห่างไกลแสนไกลใจเธอนี้ไปเป็นของใคร...หาไม่เจออยาก **อธิษฐาน ให้ปาฏิหาริย์** วันนั้นกลับมาได้ไหม มีเธอ มีฉัน ไม่ว่าเรานั้นจะอยู่ที่ใด แค่อลบล้าง ลืมตาเมื่อไหร่ ก็มีเธอ” จากคำร้องของเพลงรักติดไซเรนที่ว่า “**อยากอธิษฐาน ให้ปาฏิหาริย์...**” สะท้อนว่า ผู้ประพันธ์ต้องการให้คนรักกลับมาหาและรักกันดังเดิม จึงอยากอธิษฐานให้มีปาฏิหาริย์ให้คนรักกลับมา

ผู้ที่ตกอยู่ในห้วงแห่งรักย่อมปรารถนาอยากจะได้สมรักกับคนที่ตนปรารถนา การกล่าวอ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขอรพรให้ตนสมหวังในความรักจึงเป็นเรื่องที่พบบ่อยในคำร้อง เพลงไทยสากล ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตประการหนึ่งว่า ในบทเพลงไทยสากลปัจจุบัน แม้มีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ตนนั้นสมหวังในความรักอยู่ แม้กระนั้นกลับไม่ปรากฏชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชัดเจน หากใช้คำกลาง ๆ เรียก เช่น คนบนฟ้า เบื้องบน ใครข้างบน ดวงดาว เป็นต้น เหตุที่เป็นเช่นนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า เนื่องจากเพลงไทยสากล เน้นกลุ่มผู้ฟังที่เป็นกลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยรุ่นอนาถนิกายศาสนาที่แตกต่างกัน จึงเสี่ยงที่จะกล่าวถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพเจ้า ความเชื่อสูงสุดที่นับถือกันในแต่ละศาสนา และใช้คำกลาง ๆ อย่างคำว่า เบื้องบน ดวงดาว ใครบางคน แทนที่จะเอ่ยนามของสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นอย่างเจาะจง เช่นเดียวกับการวอนขอ หรืออธิษฐานขอพร จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็มีได้เน้นในรายละเอียดกล่าวเพียงว่าเป็นการอธิษฐาน หรือ วอนขอ จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อาจเนื่องด้วยคำร้องของเพลงต้องจำกัดถ้อยคำจึงกล่าวอย่างคร่าวๆ ไม่ได้ลงลึกว่ามีวิธีการวอนขอต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างไร

คำร้องที่ปรากฏในบทเพลงดังตัวอย่างข้างต้น เปิดเผยให้ความคิดว่าในเรื่องของความรัก คนเราจะเจอคนที่ถูกตาต้องใจ ได้คบหาดูใจจนชอบพอรักใคร่ และได้ครองคู่กันนั้น บางครั้งอยู่นอกเหนือวิสัยของมนุษย์ที่จะหยั่งรู้และบังคับให้สมหวังตามที่ตนปรารถนา หากขึ้นอยู่กับอำนาจของ “เบื้องบน” ซึ่งอาจหมายถึงเทพเจ้า พระพรหม หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้วยเหตุนี้เพื่อให้ตนสมหวังในความรักจึงต้องวิงวอนร้องขอ อธิษฐานขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดลบันดาลให้สมหวัง

5.2.2 ความเชื่อเรื่องเนื้อคู่

คนไทยมีความเชื่อเรื่องเนื้อคู่ดังคำกล่าวที่ว่า **บุพเพสันนิวาส เนื้อคู่กันแล้วยอมไม่แคล้วคลาดกัน ทำบุญร่วมชาติ ตักบาตรร่วมขัน เต็ดดอกไม้อ้อมต้น** ถ้อยคำดังกล่าวสะท้อนว่าคนไทยมีความเชื่อเรื่องเนื้อคู่ว่า คนเราจะเกิดมาและเป็นคู่ครองกัน ต้องสร้างบุญกุศลร่วมกันซึ่งอาจจะเป็นผลของกรรมในชาติที่แล้วหรือกรรมในชาติปัจจุบันก็ได้

บทเพลงที่นำมาใช้ในการศึกษาพบว่าปรากฏความเชื่อเรื่องเนื้อคู่อยู่ 3 เพลงด้วยกัน ได้แก่ เพลงนักเดินทาง เพลงโลกอีกใบ และเพลงให้นานกว่าที่เคย ทั้ง 3 เพลงข้างต้นปรากฏความเชื่อเรื่องเนื้อคู่ หากมีจุดเน้นต่างกันดังนี้

เพลงนักเดินทาง จากคำร้องที่ว่า “ออกเดินทางมานานหลายปีไม่เคยเจอใครที่คลิกสักที ฉันยังเชื่อว่ามันต้องมีคนที่พอดีกับฉัน และฉันเชื่อว่าใครคนหนึ่งกำลังเดินทางหาตัวฉันเช่นกันฉันก็ขอให้ใครคนนั้น เขายังไม่ถอดใจการเดินทางครั้งนี้ฉันว่าคุ้มและความเหนื่อยล้าก็คงสลายหายไปเมื่อพบเธอและฉันรู้ เราต้องพบกัน เราจะรักกันใครคนนั้น เธออยู่ไหนจะเฝ้ารอเธอนะคนดี รอบอกค่านี้อันรักเธอ รักเธอ รักเธอ แม้ไม่รู้ว่าเธออยู่ไหน แม้วันนี้ยังคงเดียวดาย ไม่มีที่ท่าจะเจอเลยคนข้างกายเหงาก็เหงาก็แค่เท่านั้น แต่ฉันไม่ถอดใจ” จากคำร้องในเพลงนักเดินทางชี้ให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์เพลงมีความเชื่อในเรื่องเนื้อคู่ เชื่อว่าตนนั้นมีเนื้อคู่ ขณะนี้อยู่ระหว่างการตามหาเนื้อคู่และคิดว่าเนื้อคู่ของตนกำลังออกเดินทางตามหาตนเช่นกัน แม้ว่าวันนี้ยังไม่เจอเนื้อคู่ หากจะยังคงตามหาต่อไปอย่างไม่ลดละจนกว่าจะได้พบเนื้อคู่ของตน

เพลงโลกอีกใบ มีเนื้อหากล่าวถึงตัวฉันออกตามหาเนื้อคู่ไปทั่วโลกหากก็ยังไม่เจอ จึงคิดว่าเนื้อคู่ของฉันน่าจะอยู่บนโลกอีกใบ ดังเนื้อเพลงที่ว่า “ฉันเคยออกตามหาคนคนนั้นจากโลกทั้งใบแล้วก็ไม่มีเธออยู่ที่ใด มันคงเป็นแค่ความฝันแล้วมีใครบอกไว้” จากเนื้อเพลงข้างต้นสะท้อนความเชื่อที่ว่า ผู้ประพันธ์เพลง/ตัวฉัน เชื่อมันอย่างแท้จริงว่าตัวฉันนั้นมีเนื้อคู่ หากเฝ้าตามหาเนื้อคู่บนโลกใบนี้เนิ่นนานเท่าไรแล้วก็ยังไม่เจอกับเนื้อคู่ จนกระทั่งฉันคิดไปว่า “ข้างบนนั้นมีโลกทั้งใบ อาจจะมีใครสักคน รออยู่บนโลกนั้น” จากคำร้องข้างต้นสะท้อนให้เห็นความเชื่อ 2 ประเด็นด้วยกัน คือ (1) ฉันเชื่อว่าตัวฉันนั้นมีใครสักคน (เนื้อคู่) ที่ยังตามหาไม่เจอ และ (2) ฉันเชื่อว่าใครสักคน (เนื้อคู่) ของฉันที่ยังตามหาไม่เจอนั้นรออยู่บนโลกอีกใบ การเลือกใช้คำว่า “ข้างบนนั้นมีโลกทั้งใบ” สะท้อนให้เห็น

ความคิด/ความเชื่อของผู้ประพันธ์เพลงว่า โลกมีมากกว่า 1 ใบ นอกจากโลกมนุษย์แล้ว ยังมีโลกอีกใบหนึ่งที่อยู่ข้างบนนั้น เป็นโลกที่ใครสักคน (เนื้อคู่) ของฉันอยู่ที่นั่น อย่างไรก็ตาม ตัวฉันก็ยังคงไม่ละความพยายามที่จะตามหาเนื้อคู่ ดังคำร้องตอนท้ายของเพลงที่ว่า “ฉันเชื่อสักวันที่เราแน่นอนอาจได้พบกัน”

เพลงให้นานกว่าที่เคย เล่าถึงตัวฉันที่ตามหาใครคนนั้น (เนื้อคู่) ซึ่งฉันเชื่อว่าเนื้อคู่ของฉันมีอยู่เพียงรายังหากันไม่เจอ จึงตั้งใจจะอยู่แต่ละที่ให้นานกว่าที่เคย เพื่อที่จะตามหาเนื้อคู่ ดังคำร้องว่า “เพราะเชื่อว่าเรามีจริงแต่ก็ไม่รู้ว่าเขาอยู่ไหน ไม่รู้ว่าใกล้หรือไกลมองหาทุกวัน...ไม่รู้เขาเป็นใครแต่ถ้าเขาได้เจอฉัน วินาทีที่พบกันต่างจะรู้กัน ถ้าสบสายตาเขาอาจจะมาที่นี้แค่อยู่นี้คนละเวลาเขาอาจจะเดินเข้ามาหลังจากที่ฉันหันหลังเดินออกไป ถ้าฉันอยู่ตรงนี้ให้นานกว่าที่เคย มาใช้เวลามองหาให้นานกว่าที่เคยใช้เดินให้ช้าลงกว่านี้ในทุกที่ที่เคยไป มันจะเป็นไปได้ไหมที่จะได้พบใครคนนั้น เขาอาจจะมาที่นี้แค่อยู่นี้นคนละเวลา เขาอาจจะเดินเข้ามาหลังจากที่ฉันหันหลังเดินออกไป”

คำร้องเพลงทั้ง 3 เพลงข้างต้นปรากฏความเชื่อร่วมกันคือความเชื่อเรื่องเนื้อคู่ หากมีจุดเน้นที่ต่างกันคือ เพลงนักเดินทางตามหาเนื้อคู่หวังว่าตนจะได้พบเจอเนื้อคู่ เพลงโลกอีกใบกล่าวถึงการเดินทางตามหาเนื้อคู่ผู้ซบซึ้งเดินทางไปรอบโลกเพื่อตามหาเนื้อคู่ก็ไม่เจอ จึงคิดว่าเนื้อคู่ของตนอาจอยู่บนโลกอีกใบ ส่วนเพลงให้นานกว่าที่เคยเน้นว่าผู้ซบซึ้งจะอยู่ในแต่ละที่ให้นานกว่าที่เคยเพื่อเฝ้ารอและตามหาเนื้อคู่ให้เจอ สะท้อนให้เห็นความคิดของผู้ประพันธ์ว่า การที่คนสองคนจะได้พบรักกันและครองคู่กันนั้นเป็นเรื่องของ “เนื้อคู่” ซึ่งเนื้อคู่ได้ถูกกำหนดไว้แล้ว หากคนสองคนนั้นได้พบกันเพียงแรกสบตาจะรู้ได้โดยพลันว่านี่คือเนื้อคู่ของตน เนื้อคู่คือคนที่มาเติมเต็มให้กับชีวิต เมื่อพบเจอเนื้อคู่จะทำให้ชีวิตนั้นสมบูรณ์พร้อม

5.2.3 ความเชื่อเรื่องสวรรค์

สวรรค์เป็นอีกภพภูมิที่คนส่วนใหญ่เชื่อว่ามีอยู่จริง สวรรค์เป็นที่อาศัยของทวยเทพทั้งเทวดาและนางฟ้า เชื่อว่าสวรรค์เป็นดินแดนงามตระการตา น่ารื่นรมย์ ผู้ที่อาศัยอยู่ในสวรรค์ไม่มีความทุกข์มาแผ้วพาน มีแต่ความสุขสำราญ เพลงที่ปรากฏความเชื่อเรื่องสวรรค์ มี 2 เพลงด้วยกัน เพลงแรกมีชื่อว่าเพลง Feel like home เพลงนี้มีเนื้อหาขอบคุณคนรักที่ทำให้ผู้ซบซึ้งอบอุ่นหัวใจ เมื่ออยู่ใกล้คนรักสถานที่นี้เป็นเหมือนสวรรค์เป็นเหมือนบ้าน ดังคำร้องที่ว่า “ขอบคุณเธอที่เป็นทุกอย่างอยู่ดูแลและคอย

เคียงข้างมีเธอก็พอ ไม่ขอคนอื่นชีวิตนี้โชคดีเท่าไรได้มีเธอ ที่ฉันวางใจว่าจะมีรักที่รอฉัน อยู่เสมอ ดั่งต้นไม้ใหญ่ที่ฉันตั้งใจปลูกไว้กับเธอ แต่ดจจะร้อนลมจะแรงไม่กลัว เพราะฉัน มีเธอ ด้วยรักที่เรามีให้กันที่แห่งนี้จึงกลายเป็นสวรรค์ตรงนี้ได้กลายเป็นบ้านจากวัน ที่มีเธออยู่ข้าง ๆ กัน” จากคำร้องของเพลง Feel like home เน้นประเด็นที่ว่าเมื่อคนสองคน ตกใจเป็นคู่ชีวิตและมีความรักและจริงใจให้กันแล้วนั้น ด้วยความรักที่บุคคลทั้งสอง มีให้กันทำให้ที่แห่งนี้กลายเป็นสวรรค์ กลายเป็นบ้าน ผู้ประพันธ์เลือกใช้คำว่า “สวรรค์” และ “บ้าน” คำว่าสวรรค์มีนัยว่าเป็นสถานที่ที่สวยงาม ทั้งยังความสุขสราญ ยังความ เบิกบานใจให้แก่ผู้อาศัย คำว่า “บ้าน” มีนัยว่า เป็นสถานที่ที่มีความอบอุ่นด้วยด้วย สายใยรักของบุคคลในครอบครัว มีนัยเปรียบว่าเมื่ออยู่ใกล้เธอ สถานที่แห่งนี้เป็นสถานที่ ที่ทั้งงดงาม มีความสุข มีความอบอุ่นใจในเวลาเดียวกัน สวรรค์เป็นสถานที่ในอุดมคติ ที่ยากจะพรรณนา เชื่อกันว่าเป็นสถานที่ที่ทั้งสวยงาม ทั้งมีความสุข เมื่อมีเธออยู่ใกล้ ๆ ด้วยความรักที่สองเรามีให้แก่กันแล้วนั้น ยังผลให้สถานที่แห่งนี้จึงเปรียบได้ดังสวรรค์ และบ้านอันอบอุ่นร่มเย็น

อีกเพลงหนึ่งที่กล่าวถึงความเชื่อเรื่องสวรรค์ คือเพลง Fantasy เพลงนี้เล่า จากมุมมองของแฟนหนุ่มที่มีต่อแฟนสาวว่าผู้หญิงเหมือนอยู่ในโลก Fantasy หรือ โลกจินตนาการ ที่ยึดอารมณ์ตนเองเป็นใหญ่ ผู้หญิงมีอารมณ์แปรปรวน จากคำร้องว่า “บางทีอารมณ์ดี ๆ เธอก็รับบทเป็น Kitty บางทีเธอเป็นนางฟ้า บางทีเธอกลายเป็น Bitchy ก่อนจะกลายเป็น Tony Jaa” ผู้ประพันธ์เพลงเลือกสิ่งที่คนสังคมรู้จักและรับรู้ร่วมกัน เพื่อใช้กล่าวเปรียบเทียบอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของผู้หญิง เปรียบเธอ ว่าเป็น Kitty คือคาแรกเตอร์ของตัวการ์ตูนเด็กผู้หญิงที่เป็นมิตรกับทุกคน เปรียบเธอว่าเป็น นางฟ้าคือผู้ที่อาศัยอยู่บนสรวงสวรรค์ที่เป็นเพศหญิง เปรียบว่าเธอกลายเป็น Bitchy พจนานุกรม Oxford (2005: 144) อธิบาย “bitch (n.) ว่าหมายถึงสุนัขตัวเมีย, ผู้หญิง ไม่ดี, สิ่งที่ทำให้เกิดปัญหา, การบ่น bitch(v.) หมายถึง การตำหนิหรือวิจารณ์ผู้อื่น พจนานุกรม Oxford ให้คำจำกัดความ bitchy (adj.) ว่า การพูดให้ร้ายผู้อื่น” จะเห็นได้ว่าการใช้คำว่า Bitchy ในเนื้อเพลงมีนัยตำหนิผู้หญิง จากนั้นเธอก็กลายเป็น Tony Jaa ซึ่งในที่นี้คือทักษกร ยีรัมย์ หรือ อีกชื่อหนึ่งคือ จาพนม นักแสดงชาวไทยที่มีทักษะการต่อสู้ป้องกันตัวโดดเด่น ทักษกร ยีรัมย์ ใช้ชื่อ Tony Jaa เมื่อไปแสดงที่ต่างประเทศ เพลง Fantasy เน้นย้ำถึงอารมณ์ ของผู้หญิงที่แปรปรวน บางครั้งก็น่ารักเหมือนคิตตี้หรือนางฟ้า หากบางครั้งก็ไม่น่ารักเหมือน

Bitchy หรืออาจถึงขั้นออกหมัดมวยเหมือน Tony Jaa อย่างไรก็ตามการเลือกใช้คำว่า “สวรรค์” ในเพลง Feel like home และการเลือกใช้คำว่า “นางฟ้า” ในเพลง Fantasy สะท้อนให้เห็นว่าผู้ประพันธ์เพลงมีความคิดเรื่องสวรรค์-นางฟ้า จึงเลือกใช้คำว่าสวรรค์เป็นส่วนหนึ่งของคำร้อง

คำว่าสวรรค์ นางฟ้า ที่ปรากฏในคำร้องเปิดเผยความคิดของผู้ประพันธ์ว่ามีความเชื่อเรื่องสวรรค์อยู่ สวรรค์เป็นดินแดนในอุดมคติสิ่งใดที่ปรากฏในสวรรค์ล้วนประณีต งดงาม และยังให้เกิดความสุขแก่ผู้อาศัยเกินจะพรรณนา ผู้ที่มีชีวิตอยู่ในสรวงสวรรค์ก็ย่อมมีความสุข การเลือกใช้ความเปรียบสิ่งใดนั้น นัยหนึ่งสะท้อนว่า สิ่งของสถานที่ หรือวัตถุดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันดี รู้จักอย่างแพร่หลาย เป็นสิ่งที่รับรู้ร่วมกันในสังคม การเลือกใช้คำว่า สวรรค์ และ นางฟ้า ที่ปรากฏในบทเพลงดังกล่าวข้างต้นจึงเปิดเผยให้เห็นว่าผู้ประพันธ์และอาจหมายถึงคนในสังคมยังมีความเชื่อเรื่องสวรรค์

5.2.4 ความเชื่อในเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรม

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (2546: 3) อธิบายว่า กรรม หมายถึง “การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา คือ ทำด้วยความจงใจหรือจงใจทำ ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม การกระทำดีเรียกว่ากรรมดี ที่ชั่วเรียกว่ากรรมชั่ว” ในทางพระพุทธศาสนามีความเชื่อว่ามีเมื่อกระทำการกรรมแล้ว กรรมนั้นย่อมให้ผล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ามีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ว่าบุคคลทำกรรมเช่นใดก็ย่อมได้รับผลของกรรมเช่นนั้น

บทเพลงไทยสากลที่ปรากฏความเชื่อเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรมเด่นชัด คือ เพลงกรรม เพลงนี้เล่าถึงพฤติกรรมของชายที่ไม่เชื่อสัจย์ต่อคนรัก แม้มีคนรักแล้วแต่นอกใจฝ่ายหญิงเสมอ ฝ่ายชายบอกเลิกฝ่ายหญิงด้วยเหตุผลว่า “เราต่างกันมาก... ยากเกินกว่าจะเข้าใจ” ทั้ง ๆ ที่จริงแล้วฝ่ายชายนั้นแอบไปมีผู้หญิงคนใหม่ จึงบอกเลิกแฟนคนปัจจุบัน เพื่อจะได้ไปอยู่กับแฟนใหม่ ต่อมาเมื่อชายคนนั้นพบรักกับผู้หญิงอีกคนหนึ่ง ผู้หญิงคนดังกล่าวเป็นผู้บอกเลิกฝ่ายชายก่อนด้วยคำพูดเดียวกันเนื่องจากฝ่ายหญิงพบผู้ชายคนใหม่ ทำให้ผู้ชายที่ตกอยู่ในฐานะแฟนเก่าหวนคิดถึงการกระทำของตนในอดีตที่เคยบอกเลิกผู้หญิงไปก่อนทั้ง ๆ เมื่อถึงคราวนี้ตนเป็นผู้เจ็บปวดเนื่องจากถูกผู้หญิงทิ้งและคิดว่าเรื่องดังกล่าวนี้มันเป็นเรื่องกรรมที่เคยเป็นฝ่ายทิ้งผู้หญิงไป คราวนี้เขาจึงถูกผู้หญิงทอดทิ้งก่อนบ้าง ดังคำร้องเพลงกรรมที่ว่า “เธอรู้ไหม ฉันก็เคยใช้คำเหล่านี้เพราะฉันทิ้งใคร

นอกใจเขามาหาเธอ เขาก็ต้องเจอกับความเย็นชาจากฉัน วันนี้เธอ เธอมีอาการเหมือนฉัน วันนั้น ทำให้รู้ได้ทันที ว่าเธอน่ะมีใครปิดบังไว้ เธอนอกใจ เวิร์กกรรมทำไมมาเร็วอย่างนี้ ที่รัก คงหมดทางจะดึงเธอไว้ ใจเธอมันเปลี่ยนไป ฉันก็กลายเป็นแค่เพียงคนเก่า ส่วนตัวฉัน ก็คงต้องยอมรับความปวดร้าว เคยทำกรรมไว้กรรมเขา กลายเป็นเธอ มาเอาคืนให้ อย่างสาสม” ผู้ชายซึ่งเจ็บปวดกับความรักเพราะถูกผู้หญิงทิ้ง ยอมรับว่านี่คงเป็นเพราะ การกระทำของตนที่เคยบอกเลิกผู้หญิงก่อน ทั้งผู้หญิงคนเก่าเมื่อเจอผู้หญิงคนใหม่ ทำให้กรรมตามทันผู้ชายคนนี่จึงถูกผู้หญิงซึ่งเขารักทิ้งเขาไปเช่นกัน จนในตอนท้ายผู้ชาย ร่ำพียงว่า “เวิร์กกรรมมันมีจริงใช่ไหม”

สังคมไทยมีรากฐานมาจากวัฒนธรรมพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องกรรม และการให้ผลของกรรมนั้นยังรากลึกในสังคมไทย ในกรณีของเพลงกรรม เลือกใช้คำว่า “กรรม” เป็นชื่อของบทเพลง สอดคล้องกับเนื้อหาของเพลงที่กล่าวถึงตัวละครในเรื่องเคย นอกใจคนรักมาก่อน ในเวลาต่อมาผู้หญิงที่เขารักมาก ๆ ก็นอกใจเขา เขาจึงเชื่อว่ากรรม มีจริง การให้ผลของกรรมมีจริง เมื่อตนเคยนอกใจคนรัก มาวันนี้ตนก็ต้องถูกเอาคืนและ ต้องชดใช้กรรมด้วยการที่ถูกคนรักนอกใจ คำร้องของเพลงกรรมเปิดเผยให้เห็นความคิด ของผู้ประพันธ์ว่ามีรากฐานความเชื่ออยู่บนฐานคิดของพุทธศาสนาที่เชื่อเรื่องกรรมและ ผลของกรรม ความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมเป็นเรื่องที่พุทธศาสนิกชนรับรู้ ร่วมกัน

5.2.5 ความเชื่อเรื่องโชคชะตา

ชีวิตมนุษย์แม้เป็นฝาแฝดเกิดในเวลาไล่เลี่ยกัน มีพ่อแม่คนเดียวกัน หากบางครั้งเมื่อเติบโตขึ้นอาจมีเส้นทางชีวิตที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เรื่องที่ยากจะอธิบาย เช่นนี้ คนไทยส่วนหนึ่งจึงยกให้เป็นเรื่องของโชคชะตา ในภาษาไทยมีคำว่า โชคชะตาฟ้า ลีลิต ซึ่งมีความหมายในทำนองว่า ชีวิตของมนุษย์ได้ถูกลิขิตไว้แล้วว่าจะดำเนินไปในลักษณะ ใด คนส่วนหนึ่งในสังคมไทยก็มีความเชื่อเรื่องโชคชะตาว่าชะตาชีวิตของคนได้ถูกกำหนด ไว้แล้ว

เพลงคาถากันน้ำตาสะท้อนความเชื่อเรื่องโชคชะตา เพลงนี้มีเนื้อหา กล่าวถึงชีวิตรักของตนไม่ว่าจะรักกับใครก็ตาม ตนเองเป็นฝ่ายที่ถูกทิ้งอยู่ร่ำไป จึงฉงนใจ ดังคำร้องว่า “อยากรู้...ว่าฉันมันผิดตรงไหนถึงต้องเสียใจที่คนที่ฉันก็ทิ้งฉันไป...แต่อยากรู้

ว่ามันคือโชคชะตาหรือฟ้าตั้งใจให้รักทุกครั้งต้องพังทลาย” เมื่อไม่อาจหาคำตอบกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิตตน ไม่ว่าจะมีความรักครั้งใดก็เป็นฝ่ายที่ถูกทิ้งครั้งแล้วครั้งเล่า จึงสงสัยว่าที่ตนต้องประสบเช่นนี้เป็นเพราะโชคชะตาหรือไม่ทำให้ยังไม่ได้พบรักแท้และมีความสุขกับความรักเสียที คำร้องข้างต้นของเพลงคาถากันน้ำตา เปิดเผยให้เห็นความเชื่อของผู้ประพันธ์ว่า มนุษย์ไม่ได้เป็นผู้กำหนดชีวิตตัวเองเสมอไป บางครั้งมีบุคคลอื่นที่มีอำนาจเหนือกว่ากำหนดชะตาชีวิตให้ เช่นเดียวกับความรักที่ตัวละครในบทเพลงแม้จะมีตั้งใจทำให้เป็น “คนรัก” ที่ดี เพื่อหวังจะสร้างความรักที่ดีและมั่นคง แต่สุดท้ายเขาก็กลับเป็นฝ่ายที่ถูกทิ้ง สะท้อนให้เห็นว่าผู้ประพันธ์และอาจหมายถึงรวมถึงคนในสังคมมีความเชื่อว่าการรักนั้นเป็นเรื่องของโชคชะตา ที่ถูกกำหนดไว้แล้วให้บางคนมีโชคในเรื่องความรัก และให้บางคนอับโชคในเรื่องความรัก

การศึกษาค่านองเพลงไทยสากลที่ได้รับความนิยมประจำปี พ.ศ. 2562 ทั้ง 80 เพลง พบว่า คำร้องของเพลงไทยสากลปรากฏความเชื่ออันเนื่องด้วยความรักจำแนกได้ 5 หมวดหมู่ด้วยกัน เรียงลำดับที่พบจากมากที่สุดไปอย่างน้อยที่สุดดังนี้ คือ ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการอธิษฐาน ความเชื่อเรื่องเนื้อคู่ ความเชื่อเรื่องสวรรค์ ความเชื่อเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรม และความเชื่อเรื่องโชคชะตา สะท้อนให้เห็นว่ามุมมองของคนไทยที่มีต่อความเชื่อในเรื่องของความรักว่า มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่เบื้องบนเป็นผู้ควบคุม กำหนดชะตาชีวิตของคน รวมถึงชะตาความรักของคน กำหนดไว้แล้วว่าจะให้ใครเป็นคู่ครอง เป็นเนื้อคู่กัน ทั้งยังสะท้อนว่าคนไทยเชื่อว่าการอธิษฐาน วิงวอนขอพร ต่ออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อาจช่วยให้ตนสมประสงค์ในความรัก นอกจากนี้ยังสะท้อนว่าคนไทยมีฐานคิดบนรากฐานของพุทธศาสนามีความเชื่อเรื่องสวรรค์ว่าเป็นสถานที่อันเป็นที่พรมีความงดงามตระการตามีความเชื่อเรื่องกรรมคือการกระทำ และวิบากกรรมคือผลของการกระทำ ว่าหากกระทำกรรมโดยอ้อมได้รับผลแห่งการกระทำนั้นตอบสนอง เมื่อนอกใจคนรักในเวลาต่อมาบุคคลผู้นั้นก็จะเป็นฝ่ายที่ถูกนอกใจ

6. สรุปและอภิปรายผล

การศึกษากลวิธีใช้ภาษา และความเชื่อเกี่ยวกับความรักที่ปรากฏในบทเพลงไทยสากลปัจจุบัน สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

กลวิธีการใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลปัจจุบัน พบกลวิธีการใช้ภาษา 5 ประเด็น กล่าวคือ

1. การใช้อุปลักษณ์ซึ่งมักใช้เปรียบเทียบกับความรัก มีทั้งความรักที่สมหวังและไม่สมหวัง นอกจากนี้ยังแยกย่อยเป็นมโนอุปลักษณ์ ได้แก่ ความรักคือร่างกายมนุษย์ ความรักคืออาชนะหรือสิ่งของ ความรักคือเส้นทาง และความรักคือธรรมชาติ
2. การใช้คำถามวาทศิลป์ เป็นการใช้คำถามแบบไม่ต้องการคำตอบ กลวิธีการใช้ภาษาเช่นนี้ถ่ายทอดความรักที่คลุมเครือ ความไม่มั่นคง ไม่สมหวัง หรือความทุกข์ระทมที่เกิดจากความรัก และมักจะเป็นการถามเพื่อประชดหรือตัดพ้อต่อชีวิตมากกว่าจะเป็นการรำพึงถึงความสุขสมหวัง
3. การใช้ทัศนภาวะ เป็นการสะท้อนมุมมองและความคิดที่มีต่อความรักในระดับการใช้ทัศนภาวะบอกความมั่นใจเพื่อพิสูจน์ความรักที่มีต่ออีกฝ่าย และระดับการใช้ทัศนภาวะบอกความเป็นไปได้เพื่อแสดงความคาดหวังหรือคาดคะเนในเรื่องความรัก
4. การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน เป็นการกล่าวถึงสิ่งหนึ่งเพื่อให้หมายความในทางตรงข้าม ส่วนใหญ่เป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อประชดประชัน หรือเหน็บแนม
5. การใช้ความหมายขั้วบ่งเป็นนัย เป็นกลวิธีที่ผู้พูดไม่อาจส่งสัญญาณโดยตรงได้จึงใช้วิธีใช้ความหมายขั้วบ่งเป็นนัย ส่วนใหญ่การใช้ถ้อยคำที่ต้องตีความหมายขั้วบ่งเป็นนัยมักจะเป็นนัยที่เป็นเรื่องไม่น่าพูด ไม่น่ายอมรับ หรือไม่สมหวัง

กลวิธีการใช้ภาษาในเพลงทั้ง 5 กลวิธี มักพบในเพลงไทยสากลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก และส่วนใหญ่พบกับความรักที่ผิดหวังมากกว่าความรักที่สมหวัง นอกจากนี้ยังใช้เพื่อแสดงการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่สามารถกล่าวโดยตรงได้ จึงต้องอาศัยกลวิธีการใช้ภาษาเปรียบเทียบกับลักษณะต่าง ๆ ซึ่งกลวิธีการใช้ภาษานับเป็นเครื่องมือสำคัญในงานวิจัยที่ในระยะหลังมีงานวิจัยจำนวนมากนำมาเป็นเครื่องมือวิจัย อาทิ กลวิธีภาษาสะท้อนความรุนแรงภาคใต้ผ่านข่าวหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและหนังสือพิมพ์ระดับชาติ (Chanokporn Angsuviroya, 2015) ได้ใช้กลวิธีภาษา ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์อุปลักษณ์ ซึ่งเป็นเครื่องมือภาษาสำคัญที่ทำให้เห็นความรุนแรงในหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์ได้เช่นเดียวกับงานวิจัยนี้ที่กลวิธีภาษาก็สามารถแสดงให้เห็นลักษณะของความเชื่อในด้านความรักแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้เห็นความคิดความเชื่อของคนในสังคมไทยผ่านบทเพลงไทยปัจจุบันได้

ส่วนความเชื่อที่ปรากฏในเพลงไทยสากล พบความเชื่อ 5 ประเภทดังนี้

1. ความเชื่อเรื่องเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการอธิษฐาน โดยเนื้อหาของเพลงกล่าวถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจเหนือชะตามนุษย์ จึงมีการอธิษฐานหรือร้องขอเพื่อให้สมหวังในเรื่องความรัก สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในเนื้อเพลงมักจะอยู่เบื้องบน ได้แก่ ฟ้า คนบนฟ้า และดวงดาวซึ่งมีความสัมพันธ์กับโชคชะตา

2. ความเชื่อเรื่องเนื้อคู่ โดยเนื้อหาของเพลงสะท้อนความเชื่อเรื่องเนื้อคู่เป็นอย่างมากกว่าการที่ยังไม่มีใครเป็นเพราะยังไม่เจอเนื้อคู่ หรือ เนื้อคู่อาจจะอยู่คนละที่คนละเวลาจึงไม่ได้เจอกัน

3. ความเชื่อเรื่องสวรรค์ มีความเชื่อว่าสวรรค์เป็นสถานที่อันงดงาม เป็นผลตอบแทนที่เมื่อบุคคลยังมีชีวิตอยู่ได้เพียรสร้างความดีไว้ เป็นที่อยู่ของบุคคลในโลกหลังความตายเชื่อว่าบนสวรรค์มีนางฟ้าซึ่งเป็นสตรีหน้าตาหมดจด ในบทเพลงกล่าวถึงว่าเมื่อได้อยู่ใกล้เธอก็เหมือนได้อยู่บนสวรรค์ รวมถึงมีการเปรียบเทียบหญิงคนรักว่าเหมือนนางฟ้า

4. ความเชื่อเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรม เนื้อเพลงสะท้อนความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมอย่างชัดเจนโดยกล่าวถึงคำพูด และการกระทำที่นอกใจคนที่รักตน ในที่สุดตนก็โดยกระทำเช่นเดียวกันจากคนที่ตนรักทั้งนี้เป็นเพราะกรรม

5. ความเชื่อเรื่องโชคชะตา คนไทยมีความเชื่อว่าโชคชะตาเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดไว้แล้วล่วงหน้าว่าชีวิตจะดำเนินไปเช่นไร จะได้แต่งงานช่วงอายุเท่าไร จะมีอายุยืนนานถึงเพียงใด เป็นต้น เนื้อหาในบทเพลงสะท้อนให้เห็นว่าตัวละครในบทเพลงเชื่อว่าฟ้าเป็นผู้กำหนดโชคชะตาของตนไม่ให้ตนสมหวังในความรัก

การวิเคราะห์คำร้องเพลงไทยสากลที่ได้รับความนิยมประจำปี 2562 พบว่ามีความเชื่อมโยงระหว่างความเชื่อเรื่องความรักกับกลวิธีการใช้ภาษา กล่าวคือความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการอธิษฐาน สะท้อนผ่านกลวิธีการใช้ความหมายซึ่งเป็นนัย การใช้คำถามวาทศิลป์ และการใช้อุปลักษณ์ ความเชื่อเรื่องเนื้อคู่สะท้อนผ่านกลวิธีการใช้ทัศนภาวะ ความเชื่อเรื่องสวรรค์สะท้อนผ่านกลวิธีการใช้อุปลักษณ์และถ้อยคำนัยผกผัน และความเชื่อเรื่องโชคชะตาสะท้อนผ่านกลวิธีการใช้ความหมายซึ่งเป็นนัยและการใช้คำถามวาทศิลป์ อย่างไรก็ตามพบว่าปรากฏการใช้คำถามวาทศิลป์มากที่สุดถึงจำนวน 5 ครั้ง รองลงมาคือการใช้ทัศนภาวะ 3 ครั้ง และพบว่ามีการใช้อุปลักษณ์ ถ้อยคำนัยผกผัน และความหมายซึ่งเป็นนัย อย่างละ 1 ครั้ง กลวิธีการใช้ภาษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า

มนุษย์ยำเกรงต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีความคิดเรื่องกฎแห่งกรรม และเชื่อว่าโชคชะตาของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเบื้องบนที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ ดังนั้นจึงพบกลวิธีภาษาการ ใช้คำถามวาทศิลป์เพื่อร้องขอ อ้อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขณะที่ใช้กลวิธีทัศนภาวะเพื่อสื่อถึง ความคิดที่คาดหวัง หรือมั่นใจในรักแท้หรือเนื้อคู่

ความเชื่อที่พบในบทเพลงร่วมสมัยมีทั้งความเหมือน ความคล้ายและความต่าง กับรายงานวิจัยการศึกษาความเชื่อในบทเพลงสุนทราภรณ์ (พงศศักดิ์ สังขนิญญา ,2543) โดยปรากฏความเชื่อที่เหมือนกันในเรื่องกรรมและผลกรรม เรื่องเนื้อคู่ มีความคล้ายในเรื่อง ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยในเพลงร่วมสมัยจะมองสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นผู้ที่อยู่เบื้องบน โดยกล่าวไม่ระบุชื่อให้ชัดเจน แต่ในบทเพลงสุนทราภรณ์จะกล่าวถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างชัดเจน ว่า พระพรหม เทพเจ้า ส่วนความต่างได้แก่ความเชื่อเรื่องการนับถือศาสนา พระพุทธเจ้า สัจธรรม ความฝัน คำสาบาน การบนบานศาลกล่าว การทำเสน่ห์ การระลึกชาติ สามโลก ฤกษ์ ราศี ดวงเมืองและหลักเมืองที่พบในเพลงสุนทราภรณ์แต่ไม่พบในเพลงไทยสากลร่วมสมัย ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาความเชื่อในเพลงสุนทราภรณ์ไม่กำหนดขอบเขต แต่การศึกษาความเชื่อในเพลงไทยสากลเจาะจงความเชื่อในเรื่องความรักเท่านั้น

ความเชื่อที่พบในบทเพลงไทยสากลปัจจุบันสะท้อนให้เห็นว่าแม้ยุคปัจจุบันวิทยาศาสตร์ จะเจริญก้าวหน้า แต่คนในสังคมไทยก็ยังคงมีความเชื่อเพื่อตอบในสิ่งที่ไม่อาจหาคำตอบได้ ดังที่ยศ สันตสมบัติ (2548 น. 227) กล่าวว่า “ในสังคมไทยมีความเชื่อเรื่องบุญกรรม หรือ กฎแห่งกรรมอันเป็นพลังอำนาจไว้ตัวตน แต่สามารถกำหนดชะตาชีวิต และส่งผลให้คน แต่ละคนเกิดมาแตกต่างกัน” ดังนั้นสิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงเป็นทางออกโดยมีการอธิษฐานหรือร้องขอ เพื่อให้ความปรารถนาของตนเป็นจริงโดยเฉพาะความปรารถนาในเรื่องความรัก

7. เอกสารอ้างอิง

ชนิษฐา จิตชินะกุล. (2545). **คติชนวิทยา**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง และคนอื่นๆ. (2549). พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา การศึกษาเนื้อหาและกลวิธีทางภาษา. ใน **ใต้ร่มพระบารมีพระบรมมหาราชวัง พระบรมมหาราชวังกับอักษรศาสตร์**, หน้า 197. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่งานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทรงธรรม อินทจักร. (2550). **แนวคิดพื้นฐานด้านวจนปฏิบัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พงศ์ศักดิ์ สังข์ขวัญ. (2543). **รายงานวิจัยการศึกษาความเชื่อในบทเพลงสุนทราภรณ์**. นครศรีธรรมราช: สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พรทิพย์ ฉายก็ และ จันทนา แก้ววิเชียร. (2561). “วิเคราะห์แนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่แต่งโดยสลา คุณวุฒิ.” ใน **ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร**. 20 (1 มกราคม – มิถุนายน 2561), หน้า 87 – 96.
- ยศ สันตสมบัติ. (2548). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- วรรณษา ศุภระกุล. (2558). “การวิเคราะห์เนื้อเพลงที่สะท้อนความเชื่อและค่านิยม: กรณีศึกษาโครงการเพชรในเพลง”. ใน **จันทร์เกษมสาร**. 21 (40 มกราคม – มิถุนายน 2558), หน้า 49 – 57.
- วรรณรดา เพ็ชรกิจ. (2551). **การศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับโรคมะเร็งในภาษาไทยตามแนวปริชานศาสตร์และวจนปฏิบัติศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมสวัสดิ์ เตชพลูอินันท์. (2553). **ความรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรมเรื่องภูแห่งกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สถิติประยุกต์และเทคโนโลยีสารสนเทศ) คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Angsuviriyā, C. (2015). Linguistic devices reflecting violence in border-provinces of Southern Thailand on front pages of local and major newspapers. **Silapakorn University Journal of Social Science, Humanities, and Arts**. 15(1): 51-72.

- Fairclough, N. (2003). **Analysis Discourse**. London: Routledge.
- Fowler, R. (1991). **Language in the News**. London and New York: Routledge.
- Grice, Paul. (1975). "Meaning," **Philosophical Review**. 66: 377-388. Reprinted in H.P.Grice, **Studies in the Way of Words**, Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Lakoff, G and Johnson, M. (1980). **Metaphors We Live By**. Chicago; London: The University of Chicago Press
- Oxford University. (2005). **Oxford Advanced Learner's Dictionary**. 7th edition China: Oxford University Press.
- Wagner, I., and Wodak, R. (2006). Performing success: identifying strategies of self presentation in woman's biographical narratives. **Journal of Discourses and Society**. Vol 17(3): 385-411.